

UDK: (047.3): 303.443:340.12:368:347.95:33(497.11)

Mr Slobodan Ilijić¹,

član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

PRIKAZ SAVETOVANJA

OSIGURANJE NA DVADESET DEVETOM SAVETOVANJU PRAVNIKA KOPAONIČKE ŠKOLE PRIRODNOG PRAVA

1) Decembra 2016. godine na Kopaoniku je održano 29. Savetovanje pravnika Kopaoničke škole prirodnog prava. Opšta tema savetovanja je glasila „Pravo i društveni imperativi“. Prispelo je mnoštvo radova, iz zemlje i inostranstva, od čega je 185 referata publikovano u četiri toma zbornika. Međutim, u ovom prikazu biće obuhvaćeni referati neposredno iz materije prava osiguranja ili referati vrlo bliski pojedinim institutima i pitanjima iz te materije.

2) Opšta karakteristika referata raspoređenih u Sekciji o osiguranju bila je da se većina odnosila na razmatranje Radnog teksta Građanskog zakonika Republike Srbije, koji je pripremila Komisija Vlade RS za izradu tog zakonika za javnu raspravu s alternativnim predlozima, a objavljen je 29. maja 2015. godine u Beogradu (dalje u tekstu: Prednactr GZ).

2.1. Organizator je na početku ove sekcije čelno mesto opredelio za referat počasnog predsednika Udruženja za pravo osiguranja Srbije **prof. dr Jovana Slavnića**, na temu „Obaveza osiguranika da osiguravaču prijavi nastupanje osiguranog slučaja“. U referatu se pošlo od razmatranja dva pitanja: prvo, od obaveze osiguranika da prijavi osiguravaču nastanak slučaja pokrivenog osiguranjem; drugo, od pokriva troškova koje je osiguranik imao u vezi s nastupanjem takvog slučaja.

¹ i-mejl: slobodan.ilijic@yahoo.com

Rad je primljen: 27. 01. 2017.

Rad je prihvaćen: 1. 02. 2017.

Razmatranje tih aktuelnih pitanja sastojalo se u komentarisanju odredaba nemačkog, austrijskog, švajcarskog i francuskog zakona iz materije ugovora o osiguranju, kao i odredaba Opšteg referentnog okvira za evropsko ugovorno pravo osiguranja, koji je ranije bio pripremljen u EU. Takav pristup omogućio je da se na kraju referata predlože formulacije novih odredaba članova 1432. i 1446a. Prednacrta GZ. Takođe, ukazano je i na mogućnost izmena još nekih njegovih odredaba. Nesumnjivo, referat ovog autora predstavlja značajan doprinos javnoj diskusiji povodom Prednacrta GZ, ali i otvoren poziv ostalim osiguravačima da uzmu učešće u javnosti povodom njegovih odredaba koje se tiču materije osiguranja.

2.2. **Dr Zoran Radović**, savetnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu, podneo je referat na temu „Načelo krajnje dobre vere u osiguranju u Građanskom zakoniku Srbije“. U referatu su pokrenuta brojna pravna pitanja iz materije koja treba da bude ili je već postala predmet Prednacrta GZ. Ukazano je najpre na nekoliko načelnih pravnih pitanja iz okvira prava EU, koja su značajna za pristup redaktora tog pravnog akta ugovornim odnosima u osiguranju. Prvo, pri regulisanju ugovornog odnosa u osiguranju zakonodavac EU u primeni načela krajnje dobre vere zahtevao je od obe strane otvorenost, iskrenost i pouzdanost, tako da se referent založio da to bude na odgovarajući način ugrađeno i u Prednacrta GZ. Drugo, referent je skrenuo pažnju na pojavu protivrečnosti pri regulisanju pitanja prijavljivanja svih okolnosti osiguravaču. U obrazloženju te teze pošlo se u referatu od dejstva direktive o nekorektnoj trgovačkoj praksi prema potrošačima iz 2005. i direktive o pravima potrošača iz 2011., posle čega je referent precizirao da se na osnovu tih direktiva suštinski menja dosadašnji odnos između ugovarača osiguranja i osiguravača pri zaključenju ugovora o osiguranju. Po osnovu navedenih direktiva, istaknuto je u referatu, osiguranik potrošač više nije dužan da osiguravaču samoinicijativno saopštava sve okolnosti koje bi mogle da imaju uticaja na uslove pod kojima bi osiguravač zaključio ugovor o osiguranju. Po oceni referenta, ta pozicija osiguranika potrošača predstavlja zamku za njega jer je ostala u vidu nepromenjene obaveze ugovarača osiguranja odnosno osiguranika prema osiguravaču da samoinicijativno saopštava sve okolnosti od uticaja za uslove ugovora o osiguranju koji tek treba da zaključi. Treće, redaktorima Prednacrta GZ preporučeno je da u obzir uzmu jedan od predloga Evropskog udruženja za osiguranje i reosiguranje. Naime, to udruženje se kod organa EU zalagalo da se kod životnih osiguranja osiguravaču omogućiti da profesionalno vrši procenu rizika, a ne da se od njega prvenstveno zahteva zaštita ličnih podataka osiguranika, čime ta zaštita ostaje iznad potreba osiguravača da proceni rizike i da profesionalno posluje. Sledeći nivo razmatranja u referatu odnosio se na prigovore Prednacrta GZ da nisu regulisani neki važni pravni instituti osiguranja. Prvo, konstatovano je da u Prednacrta GZ nedostaje pojam ugovora o osiguranju. Radi otklanjanja tog nedostatka, referent je formulisao svoj predlog odredaba o pojmu ugovora o osiguranju. U obrazloženju je istakao da je uz premiju

u pojam tog ugovora ugrađena i reč „doprinos“ – s obzirom na prirodu uzajamnog osiguranja. Drugo, konstatovano je da su se redaktori Prednacrta GZ opredelili za konsenzualnu formu pri zaključenju ugovora o osiguranju, ali je, uz rezerve prema toj formi ugovora, prigovoreno i da je ona nedovoljno jasno izražena. Izvesno protivljenje odredbama Prednacrta GZ o konsenzualnoj formi zaključenja ugovora o osiguranju ilustrovano je u referatu navođenjem primera iz prakse osiguranja, kao i posredstvom analize do sada uobičajenih faza u zaključivanju ugovora o osiguranju. Treće, konstatovano je da u Prednacrta GZ nije regulisan ugovor o posredovanju u osiguranju. Referent je predložio da se taj ugovor reguliše i u tom pravcu formulisao neke od njegovih odredaba, uključujući i najosetljivije pitanje tog ugovora – naknadu posrednika. Na narednom nivou razmatranja odredaba Prednacrta GZ referent se zalagao da se brišu odredbe o listu pokrića, uz obrazloženje da sadržaj lista pokrića treba prepustiti poslovnoj praksi. Referent se potom založio da se preinači formulacija o opštim i posebnim uslovima osiguranja u tom smislu da se osiguravač samo obaveže da ugovarača osiguranja upozna s opštim i posebnim uslovima osiguranja. U referatu su izložene i primedbe na neke druge odredbe Prednacrta GZ (odredbe o dužnostima prijavljivanja osiguravaču, o dužnostima osiguranika da osiguravaču prijavi povećanje rizika, kao i one o obavezi obaveštavanja o nastupanju slučaja pokrivenog osiguranjem). U većini navedenih primedaba referent je nastojao da formuliše svoje predloge odredaba na istom tragu. Na kraju, referent je predložio nove formulacije za odredbe Prednacrta GZ o interesu osiguranja, za odredbe o štetama prouzrokovanim ratnim operacijama i pobunama i za odredbe o saosiguranju.

2.3. **Mr Slobodan Ilijić**, član Predsedništva Udruženja pravnik Srbije, podneo je referat na temu „Prilog potpunijem definisanju pojmova u Radnom tekstu Građanskog zakonika Srbije“. Referent se najpre osvrnuo na odredbe Prednacrta GZ (čl. 330 do 332) u kojima je regulisana odgovornost za štetu u slučaju saobraćajne nezgode, sa predlogom da se prihvate rešenja iz odredaba ta četiri člana, a da se ne prihvati alternativa u odnosu na te članove Prednacrta GZ. U vezi s pojmom motornog vozila (član 330. Prednacrta GZ) u referatu je konstatovano da je redaktor tog člana nesumnjivo imao u vidu definiciju tog pojma iz Direktive 72/166 od 24. aprila 1972., ali da su iz te direktive izostavljeni neki od važnih elemenata iz definicije izvornog pojma motornog vozila. Posle uvida u odredbe navedene direktive, u zaključku referata preporučio je da se izvrši odgovarajuća pravna redakcija člana 330. Prednacrta GZ i da se ugrade izostavljeni elementi navedeni u referatu. Pošto je u referatu konstatovano da je pojam saobraćajne nezgode zajednički imenitelj svih odredaba čl. 330. do 332. Prednacrta GZ, a da je definicija tog pravnog pojma izostala u odredbama Prednacrta GZ, predloženo je da se taj pravni pojam ugradi među navedene odredbe. U zaključku referata predloženo je da se definicija nedostajućeg pravnog pojma saobraćajne nezgode

preuzme iz ratifikovane međunarodne multilateralne konvencije. Naime, ta konvencija je još od 1976. postojala u pravnom poretku države Srbije kao jedan od ključnih međunarodnopravnih izvora prava osiguranja. U osnovi ovog predloga u referatu stoji konstatacija da je Prednacr GZ preuzeo pojam motornog vozila iz prava osiguranja EU, pa nije bilo ustavnopravnih smetnji da se iz ratifikovane međunarodne konvencije preuzme pravni pojam saobraćajne nezgode.

2.4. Doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu **Jelena Janković** autor je referata na temu „Osiguranje za slučaj nezaposlenosti kao instrument za pravednu eko-tranziciju“. U referatu su razmatrani aspekti prava iz osiguranja i njihova dostupnost nezaposlenim licima, zatim tzv. zelene delatnosti, kao i integracija obrazovanja i rada putem učenja zasnovanog na radu.

3) Iz četiri toma objavljenih referata za svrhu ovog prikaza može da se izdvoji veći broj njih koji neposredno ne pripadaju pravu osiguranja, ali su zbog razmatranja pojedinih instituta ili pitanja bliski pravu osiguranja. Za svrhu ovog prikaza od tog broja odabrana su sledeća tri.

3.1. Predsednik Komisije za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije **prof. dr Slobodan Perović** podneo je referat na temu „Prednacr Građanskog zakonika Republike Srbije“. Posle navođenja niza načela budućeg ugovornog prava Srbije, referent je iz 2.838 članova Prednacra GZ izvukao definicije najvažnijih pravnih instituta, važnih za svakodnevno poslovanje u osiguranju. Zaposleni u osiguravajućoj delatnosti na jednom mestu u ovom referatu može da nađe odgovore na praktična pitanja svih obligacionih odnosa u osiguranju.

3.2. **Prof. dr Nataša Tomić Petrović** sa Saobraćajnog fakulteta Univerziteta u Beogradu pripremila je referat na temu „Rizici i zaštita prava na život u saobraćaju“. U referatu su svestrano analitički razmatrani međunarodnopravni i važeći nacionalni (domaći) izvori saobraćajnog prava u kojima su regulisani rizici, pravni instrumenti i vidovi zaštite u saobraćaju, a sve to polazeći od pojave koju predstavlja saobraćajna nezgoda.

3.3. Asistent Pravnog fakulteta u Beogradu **dr Svetislav Janković** obradio je temu „Neophodnost pravnog uređenja kombinovanog prevoza stvari u Građanskom zakoniku“. Referent je pošao od uporednopravnih i domaćih izvora prava, a zatim je teorijski i praktično rasvetlio pojam ugovora o kombinovanom prevozu stvari. Takođe, referat je na svetlost dana izneo razlike između tog i srodnih ugovora o prevozu stvari, posle čega je izlaganje zaokruženo predlogom kako taj ugovor može da se reguliše u odredbama Prednacra GZ.

4) Za razliku od prethodnih savetovanja, ovogodišnje savetovanje pravnik na Kopaoniku nije donelo veliki broj referata neposredno iz materije prava osiguranja. Međutim, sadržinski referati iz sekcije o osiguranju, a naročito čelni referat, predstavljali su u materiji prava osiguranja značajan prilog javnoj diskusiji o Prednacr GZ.